

19
~~20~~ פרוטוקול מס.
מישיבת ועדת הכלכלה
מיום ג' ט' בשבט תשי"ב-5.2.52
בשעה 10.30

משתתפים:

- היו"ר • ס. בנטוב
- ב. אבניאל
- י. ספיר
- א. כהן
- ש. בז'רנו
- ד. ליבשיץ
- י. אורי
- ב. אזניה
- ע. גוברין
- י. אורי
- מ. קסיס
- מ. וילנר
- ש. לביא
- ש. פרלשטיין
- מ. חזני

מזמנים:

- שד האוצר א. קפלן
- השר לתיאום פ. נפתלי
- ד. הורביץ - המנהל הכללי של האוצר
- א. הלפרין - מנהל בנק לחקלאות
- י. בר-יוסף - המפקח על הבנקים.

סדר-היום:

דיון על שאלות האשראי.

היו"ר ס. בנטוב:

פותח את הישיבה.

בדיונינו הקודמים על בעיות הרחבת הייצור החקלאי והתעשייתי בין יתר הבעיות שתקלנו גם בבעיית האשראי. בוועדת המשנה שמענו מפי היצרנים החקלאים והתעשייתיים שקיימת דיספרופורציה גדולה בין הצרכים ובין האשראי הניתן. בעיקר מדובר על אשראי שוטף והון חוזר. לכן נתגלה רצון בוועדה לשמוע את השרים הנוגעים בדבר, כיצד הם מסקיפים על העניין, ומה היא העצה שאפשר לסכסה בכדי לתקן מה שניתן לתיקון בטוח זה. היינו רוצים לשמוע מכם אם תאור המצב כפי שאתם רואים אותו.

שד האוצר - א. קפלן:

אבקש מכם לטות לומר דברי בקצרה כדי שתהיה לי אפשרות לחזור לוועדת הכספים שאליה אני קטור באופן קבוע. אני רואה כאן את השר נפתלי ואת מר בר-יוסף, שיוכלו למסור לכם אינפורמציה מלאה. אולם ברצוני לקבוע קודם-כל כמה עובדות.

שר האוצר:

יש מי שמלונן על קיצוץ הקרדיט לחקלאות ולתעסיה, ויש מי שחושב שאם בא קיצוץ, הוא בא בעקבות הגבול שאנו שמנו לליקווידיות. ברצוני לומר שהמצב הוא בדיוק הפוך. למעשה, במסך הסנה האחרונה - לידידי מר בר-יוסף ישנם מספרים מדויקים - לפני מספרים של 30,951 בהשוואה ל- 30,950 - מאותו זמן שהתחלנו בפוליטיקה הזאת, אם אתם זוכרים הכרזתי על כך בנובמבר - בתקופה זו הקרדיט לחקלאות ולתעסיה גדל מ- 10 מיליון ל- 15 מיליון לירות בערך. אינני זוכר את המספרים המדויקים, אבל דומני, כי רק לחקלאות הסעודבת גדל הקרדיט ב- 4 מיליון ל"י, וזהו גידול אבסולוטי, ולתעסיה גדל הקרדיט מ- 10,5 מיליון לירות ל- 14,600,000 ל"י.

י. בר-יוסף:
העליה בתעסיה היא ב- 7 מיליון לירות, מ- 10,400,000 ל"י ל- 17,400,000 ל"י.
בחקלאות - ב- 5,250,000 ל"י.

ס. חזני:
אולי אפשר לדעת מה היתה העליה באשראי למסחר, לבנייה ועבודות צבוריות?

י. בר-יוסף:
מסחר - ב- 6,5 מיליון ל"י;
בנייה - ב- 4,7 מיליון ל"י;
עבודות צבוריות - 4,5 מיליון ל"י.

שר האוצר - א. קפלן:
שמעתם את כל המספרים, אך ישנו טעיף אחד שבר-יוסף אינו מציין, וזוהי ההלוואה לסוכנות היהודית לקליטת עליה, וזהו סכום די ניכר.

קרדיט זה גדל על-ידי שני צעדים שאנו עשוינו; הצעד האחד - הגדלת הליקווידיות, ובניגוד לדעת חברים שחושבים שזה גרם להקטנת הקרדיט - אני מדבר ביחוד על החקלאים - זה גרם להגדלת הקרדיט, כי אנו כעת מסתמסס להכניס 75% מכל הפקדונות לגבולות הליקווידיות, והטיסוס בהם הוא רק באיסור האוצר. הכרחנו להוריד מהפקדונות הקודמים את ההלוואות עד 50%, ו- 50% הנותרים יהיו בגבולות הליקווידיות, ובליקווידיות זו אפשר להסתמסס לאחד מסלוטת התפקידים: או להחזיק כסף מזומן, בנקבוטים, או להטקיע בניירות ערך מסלתיים, או לתת הלוואה באיסור האוצר. האוצר אינו יכול לתת הוראות לסי לתת, האוצר צריך לאסר את בקשות הבנקים, אם הבנקים סוככים לתת הלוואה, הם צריכים לבקש איסור האוצר לסי לתת ולאילו סטרה, בגבולות הליקווידיות שהזכרתי.

אנו מאשרים את ההלוואות האלה רק לגופים ציבוריים, לפעמים עם ערבות המססלה ואז זה בא לוועדת הכספים, לפעמים בלי הערבות, ואז האוצר בעצמו קובע. עובדה זו סטבירה את גידול ההלוואות לסועצות סקוסיות, לרשויות סקוסיות, האוצר נתן אצטור רק להלוואות שנועדו לתפקידים יצרניים, ולא לסוס דבר אחר. על-ידי אפטרנו הלוואות בסכוסים גדולים, הלוואות נוספות מכספי הבנקים לענפים אלה. לפעמים הלוואות ניתנות גם בהסתתפות חלקית של האוצר, לפעמים הן ניתנות רק מכספי הבנקים; לפעמים הן ניתנות חלק בגבולות ליקווידיות, וחלק מעל לגבולות הליקווידיות. אולם הבנקים, אם הם רוצים לתת הלוואה סעוברת על גבולות הליקווידיות, הם מתנים תנאי שזה ייעשה רק אם המססלה תסכים לקצוב חלק מזה בגבולות הליקווידיות. זה נותן לנו את האפשרות לכוון את פעולת האשראי בגבולות סזוסצטים אלה, לא רק בסובן כמותי, כי אם גם בסובן איכותי - לסי ולסח זה צריך ללכת.

הפרוצידורה היא כזאת, שמי צריך לקבל הלוואה צריך לפנות לבנק, הבנק צריך לפנות לאוצר ולומר כי הוא סוכן לתת הלוואה בסכוס זה וזה לגוף זה וזה בתנאים אלה ואלה.

טר המוצר:

דרך זו של קביעת גובה הליקווידיות, למעשה עזרה לנו להגדיל את ההלוואות היצרניות הקשורות עם קליטת העליה.

הצעד הסני, אלה הם הכספים שהמטלה באמצעות תקציב הפיתוח מעמידה לבנקים לתפקידים מסוימים. איני מדבר ברגע זה על הבנק לחקלאות, כאן יושב טר הלפרין והוא יטביר לכם את כל הקשור לבנק החקלאות. אני מדבר על פעולות הנעשות בציבורות של האשראי הבנקאי. אתן דוגמה: עשדה בפנינו שאלה של הרחבת עיבוד קרקעות על-ידי חריט וזריעה, ואם זכרוני אינו מטעני בחוץ היה לפעולה זו סכום שלמעלה מ-2 מיליון ל"י. אנו מפטרנו את הלוואה הזאת לפעולה זו באמצעות הבנקים על-ידי כך שהכנסנו מצדנו פקדון של 50% כספי המטלה הולכים אך ורק לתפקידים הסטוטניים בתקציב הפיתוח בצורת הלוואות.

מהו היקף ההלוואות בארץ בכלל בהשוואה לכספי הבנקים? גם פה ביכולתי לתת לכם מספרים שאינם מדויקים לגמרי, אבל בידי בר-יוסף ישנן הטבלאות המדויקות. היקף כל הפקדונות, אם זכרוני אינו מטעני, הוא בערך 203 מיליון ל"י. (כאשר אני אומר בנקים, אני מתכוון גם לאגודות שונות לאשראי, קופת הלוואה וחכנון, קופות מלווה והחלק הקואופרטיבי) מה שנוגע לקופות תגסולין, במידה שהם הכניסו זאת כפקדונות, זה כלול בטכום הנ"ל). בטכום זה ישנם בערך כ-20 מיליון לירות שבאו מהמטלה לא בבת-אחת, בטכך שנים, והעודף נקרא הון של המטק.

מתוך 203 מיליון ל"י ניתנו הלוואות למטק 149,5 מיליון ל"י. אם תעשו חשבון הרי זה בערך 74%. כ-20% לפי המספרים האלה 54 מיליון ל"י, במצאות או בגדר מזומנים או מוטקעות בניירות ערך מסלתיים, אלה הם שטרי אוצר ושטרי קרקעים שהוטקעו בבנקים. והיה, אם יש לחץ על הבנקים ודורשים מהם יותר כסף, הבנקים מעבירים חלק מסטרי האוצר לחלקה ההוצאה, וזה מה שנקרא "הסחזור גדול", כי המטלה אינה מוציאה כעת לא שטרי אוצר ולא שטרי קרקעים. הווה אומר, שאם כי רצינו להוריד את הקרדיט עד 50% מהפקדונות, אפילו אם אוציאת את כספי המטלה, זה יהיה בערך 180 וכמה מיליון לירות, מהכסף הפרטי היו פקדונות מסך 183 מיליון והלוואות בסך קרוב ל-130 מיליון לירות, זאת אומרת 73% כלומר, הליקווידיות הליקווידיות המעטית היא כבר פחות מ-30%. על העודף הזה צריכים לקבל מאתנו אישור, כפי שהסברתי מקודם. מ-30 מיליון ל"י, חלק הוטקע בניירות ערך מסלתיים, וחלק בכסף מזומן.

האמת היא שאנו עומדים בפני בעיה אופיינית מאד בתקופת אינפלציה, מחסור בכסף להלוואות. בתקופת אינפלציה, אם אינך מדפיס כסף מחדש הולך ונוצר מחסור בכסף, ומה שהמטלה מסתדלת לעזרה לעשות או בכספי תקציב הפיתוח או על-ידי צמצום האשראי הרגיל, הוא להפנות יותר כסף באופן יחסי להלוואות. אם שמעתם מספרים שהבנייה גדלה ב-6 מיליון ל"י, הרי בכדי לבתח את הדברים - וכאשר תשמעו את הקבלנים אומרים, שהקרדיט צומצם באופן טוחלט, הרי פה כלולה גם הבנייה הציבורית שטקבלת הלוואות מהבנקים. אומר דבר פשוט: המטלה בעצמה מוסדת עבודות בניין בסך עשרות מיליונים לירות, המטלה מסלמת רק כאשר מגישים את הדו"ח, ולכן יש בינתיים קרדיט, וחלק גדול מהקרדיט של הבנייה הלך כעת לבנייה הציבורית, כי זו הייתה בוונתנו.

לפנינו עומדת שאלה של חוסר אשראי, לא רק על-ידי קיצוץ ההרחבה הפיזית פלוס ההתייזרות, היה דרוש קרדיט הרבה יותר גדול מאשר אנו נתנו, כי אם אנו נותנים הלוואה להקמה, אנו נותנים הלוואה לציבורות, אבל איננו נותנים 100% אלא מסתדלים לתת רק 50%, ולפעמים 60%. גם כאשר האשראי גדל, בכל-זאת ישנו הפרט גדול, ולפנינו עומדת שאלה רצינית מאד של מחסור בכסף. הבוקר גם טר הורבלץ וגם אני ישבנו עם שני אמריקנים שרוצים להקים מפעל נכבד בארץ, הטקיעו טכום די גדול, והם טוענים שחטריים להם 200,000 ל"י - אל נדבר כרגע על בטחונות, הבטחונות ישנם בצורת שונות - אבל אני אשרתי שאיני יודע שאין לקחת את הטכום הזה, ואשרתי שיעבירו להם דולרים.

א.ד.

סר האוצר:

לגבינו יש רק שתי דרכים להרחבת האשראי:

(א) הכספים שיתנו תקציב הפיתוח לאשראי; (ב) ניצול יותר טוב של כספי הפקדונות. כפי שאשרתי קודם, הבנקים נותנים 50% מכספי הפקדונות לפי ראות עיניהם, לטי שהם רוצים. הבנקים מתחבטים עם 3 בנטוים; קודם-כל עם הבטחון, שנית - עם הרווח שהם מקבלים, ושלישית - עם הקלינטורה הוותיקה והתמידית שלהם. אני חושב שזה נכון, אם לדבר בצורה פופולרית, בקרדיט יצרני הרווח הוא קטן יותר, כי אין מחליפים כל 3 חדשים, מחוץ לרביית יש קוטיסיון, והקוטיסיון תופס מקום חשוב מאד, על הקרדיט הזה יש יותר פיקוח. כאן דורשים שבאופן יחסי הרביית תהיה יותר נסוכה מאשר בכספי עסקים. בהלוואות כאלה אין שותפויות, והבנקים נוטים יותר לתת הלוואות מהטוב השני, וזו אינה רק תופעה כיוונית לישראל אלא נוהגה בכל העולם. יש לפעמים שהבנקים מפנים מבקשי הלוואות באופן יסיר אלינו, כי הם יודעים שהאוצר לא יתעניין בטי שידצה לקבל הלוואה לבנין בית. האוצר אומר, כי טי שרוצה למכור סחורה יכול לעשות זאת בטוים, ודורש לא לאחסן סטוקים. אנו הצענו לאשר הלוואות לקניית ניירות ערך וזהב. אני חושב שבדרך-כלל, בטידה שאנו יודעים, שוטרים על כך. הבנקים רוצים להיות חפשיים בגבולות 50%. באוצר נערך כעת דיון, שהוא דיון קשה, אך טרם גמרנו אותו, ועל-כן איני יכול להביא את המסקנות, להגדיל את הספעת האוצר בצורה זו או אחרת, על המימוט ב- 50% אלה. באופן תיאורטי אפשר לעשות זאת בשתי הדרכים: לעלות עוד הפעם את אחוז הליקווידיות, ולומר כי בכסף זה ישתטטו רק למטרות מסוימות. למטלה אין כל רצון לקחת את הכסף הזה בשביל קרדיט שלה, והדרך השניה היא - ביקורת איכותית. באנגליה, למשל, אם בנק רוצה לתת הלוואה למעלה מ- 50%, הוא צריך לבקש אישור לטפוע, וזוהי הביקורת האיכותית. בארצות-הברית הם הכניסו מה שקוראים "וולנטרי קרדיט", והם אוטרים שהם נותנים עצות לפי לתת את הלוואות ולפי לא. עם קבעו, כי הלוואות האלה הן חפשיות, אבל למעשה מאחורי הבנקים עומדים שני סטודים גדולים מאד, גם האוצר וגם הפדרל רזרבה בנק, ולמעשה אף בנק אינו יכול לתת הלוואה מבלי לקבל את אישורם. לדוגמה: כאשר רצו לתת הלוואה לטוכנות שאלו לא על בוניטט, אלא אם זה בדרך-כלל בקו הפוליטיקה הממשלתית. באמריקה אטרו לחדש הלוואות לחנויות כל-בו ועל-ידי כך הכריחו אותן לעבור למזוטנים ולחסל לאט לאט את המחסנים מה שהביא בעקבותיו להורדת המחירים. זה נקרא ביקורת איכותית. באמריקה הקטינו את כל ההלוואות לבנייה, ועל-ידי כך הבנייה צומצמת באופן-מכריע, וכל זה על-ידי צמצום הקרדיט, ועל-ידי חלוקת חסרי הבניין.

אלו הן הדרכים שהאוצר הולך בהן, אבל זוהי בעיה כללית ואין לה רצפט, היות וזוהי בעיה של חוסר אשראי בתקופת אינפלציה, אם אין רוצים להגדיל את האינפלציה על-ידי הגדלת קרדיט אינפלציוני.

יש לי רושם שאת התמונה הכללית קיבלתם. אני רוצה להודות לכם, ולבקש רשות לעבור לוועדה השניה.

הי"ד ס. בנטוב: אני סודה לטר האוצר ואני מניח שהתשובות שתתקבלנה מהטר נפתלי וסטר הורביץ תהיינה אוטוריטיביות.

סר האוצר - א. קפלן: בהחלט.

הטר פ. נפתלי: ברצוני להעיר הערה קצרה בעניין, שבאופן תיאורטי אני בדעה אחרת מאשר סר האוצר.

אני חושב בדרך-כלל שהאוצר עבד בטטח זה בליבריות גדולה ולא בצמצום, ואני רוצה לנטק זאת בקיצור. אני חושב שאין זה נכון, שתקופה אינפלציונית היא תקופה של פחות מדי אשראי, אלא בדרך-כלל זוהי תקופה של יותר מדי אשראי, וברצוני לומר שהו המצב.

עלינו לדעת, שאם מבין רוצים להלחם באינפלצציה
אנו צריכים לעשות זאת נטלי דרכים: בהרחבת האסראי על ידי גרעון בתקציב,
טמטטים על ידי שטרי אוצר וטטרות אחרים, וזאת הפסקנו, ויחד עם זאת צריך
להלחם גם על ידי צמצום האסראי ולא הרחבתו. ועל כן אני מוסר, שמה שיותר
טרי גדול בתקופת אינפלצציה, זהו הבצקוט לאסראי, בכל תקופת אינפלצציונית
עד כמה שאנשים מאמינים בירידת ערך הכסף והלאמת הטחירים, יש יתרון גדול
לקבל אסראי מפני שטטלטים כחזרה בכסף יותר זול, על כן הביקוט לאסראי
בבנקים הוא כה גדול, ולבנקים ישנו קוטי גדול. הבנקים בעצמם אינם מעונינים
כל כך לצמצם. אבל יש להם קוטי גדול להבדיל בין אסראי רצוי יצרני לבין
אסראי אחר. בדרך כלל אני צריך לומר - ואני מוסר זאת שתוך נטיון בבנקאי-
הגבולות בין מה שקוראים סיטון להון חוזר ובין סיטון של הטקעות על ידי
אסראי, גבולות אלה גמיטים מאד, והבנקאי גם אם הוא רוצה - כי בדרך כלל
אינו מעונין בזה - לא חשוב לאיזה מטרה הכסף הולך, אלא מהו הרווח שלו
מזה, אבל גם הוא רוצה, קשה מאד להבדיל בין הדברים האלה. אני מוסר זאת
שתוך נטיון, ישבתי שנים רבות בבנק הפועלים ואני יודע שאם אנו קבענו
את המטרה בטביל איזו הלואה, לא תמיד היינו בטוחים שטמטטטים בכסף דוקא
למטרה זו, כי הכסף אינו אייר פרקט. על כן בתקופת אינפלצציה, הביקוט
לאסראי הוא גדול מאד, כי טוב לקנות נכסים על בסיס של אסראי. על כן,
אתם רואים, לפי המטפריים שטטעתם, שהנטיה הכללית היא להגדלת האסראי, ובכל
זאת האנשים העובדים בענין זה מרגישים את הצמצום לאו דוקא בטביל הדברים
הנחוצים להם. האנשים שדורשים אסראי, אינם שטמטטטים בכטפיים אלה להטקעות
אלא להון חוזר. על כן, מה שרצייתי להדגיש הוא זה, שאיננו יכולים ללכת
בדרך זאת, אלא אנו שוטעים שכל החוזים שיש חוסר באסראי, של ויתור על
הליקודיות, שלדעתי, היא לגמרי איננה גבוהה, אני יכול לומר, שבתקופת
המנדט היתה הליקודיות הרבה יותר גבוהה. לדעתי, להוריד מן הליקודיות,
לא בא בחשבון; להוסיף כסף בצורה של הגדלת כסף אינפלצציוני, לא בא בחשבון
לפי המחשבה והכיוון שאנו רוצים ללכת בו ולהלחם באינפלצציה, ולהגיע
בהדרגה - אני יודע שאי אפשר להגיע לזה בקפיצה - ליציבות.

על כן, הדבר היחידי שנא בחשבון כמצב
הנוכחי, לדעתי, זהו הדבר שעליו דבר טר האוצר בטוף דבריו, זאת אומרת,
להגדיל את הנקורת האיכותית, ועל ידי כך תהיה אפשרות להעביר - אינני
רוצה לקבוע אחוזים, אבל נניה 10 אחוז מהאסראי הקיים מטטרה למטרה, מטטרה
פחות חשובה, למטרה חשובה יותר, למטרה יצרנית.

אנו צריכים לדעת כי אם נלך בדרך זו, הרי
מאותם חוגים שסרגיטים בצמצום האסראי תהיה צעקה גדולה יותר, כי אם ההלואות
תנתנה למטרות טטוייקות בלבד, פירושו של דבר, אינני רוצה לומר הפסד, אבל
הרווחי שקיבלו עד עכשו על בסיס אסראי יהיו מצטמצמים יותר.

בקטלי את רשות הדבור לפני הניכוח כדי
לומר לחברים שיראו לא רק את הדוחק והצורך בחיים יומיומיים, אלא יש לראות
את הבעיה של טלחמה נגר האינפלצציה הדרהרת.

היו"ר מ. בנטוב:

אנר דנים בעיקר בבעית האסראי הטוטף
אבל בטמע גם סקירה טפיל טנהל הבנק לחקלאות
טעוטק באסראי לזמן ארוך, אולם יכולה להתעורר טאלה אם הבנק אינו צריך
לפתוח טחלקה שטעטוק באסראי טוטף. אני טציע טנטמע סקירה זו עכטיו ואחר-כך
נבור לשאלות.

ח. הלפרין:

בטיובו של הבנק היטראלי לחקלאות הוא
טצוטמצם מאד, כי הוא קיים רק 7 חדטים,
ההון של הבנק בא לפי טעה טטקור אחד, מהטטטלה, בטטלי צורות: א) על-ידי
הטתפרות הטטטלה בהון היטטורי של הבנק על-ידי רכישת טניות רגילות;
ב) ביצוע טעיפיים טוניים של תקציב הפיתוח החקלאי. לפי האיטוריים הקיימים
טטעם הכנסת, לאחר האיטור הטומי של תקציב 1951/52, הבנק צריך לפעול
בתקופת זמן זו, עד גטר שנת התקציב, בטכום של 2 טיליון לירות הון עצמי,
ו-3 טיליון לירות טטעיפיי תקציב הפיתוח החקלאי. טכום זה הוא קטן

ח. הלפרין:

מהסכום שאושר בתקציב, כ"י מלוות חוץ כבר הוצאו לפני הקמת הבנק, והקצבות לסוכנות היהודית הולכות בטיטרין סך האוצר אל הסוכנות עד תאריך זה ביצענו 2,5 מיליון לירות.

הבנק מתרכז בעיקר בסוגים סטויסיים של פעולה. קודם-כל הוא רואה את עצמו כבנק ספליציפי סקצועי, טאריך לפעול לפי מטרות סטויטות שהוא קובע לעצמו בהתייעצות עם הציבור החקלאי. מועצתו טורכנת בעיקר סנציגי חוגים סונים ביטוב החקלאי. בפרק הראשון של זמן פעולתו של הבנק הוא ראה צורך דחוף ביותר לדאוג לעידוד הרחבת הרפת, והסקיע חלק ניכר בענף זה. הבנק ראה לפניו את המחסור בתוצרת הרפת, הוא ראה את הדרישות, הוא ראה את חשיבותו של הענף מבחינה תזונתית, ועל-כן עם בראש דאגותיו את הרפת. אחר-כך היו ענפים אחרים - הסקאה, בתי-אריזה בפרדסנות, סכנים סונים, ציוד וכו'. ועכשיו, בסחצית הסניה של שנת התקציב מעמיד הבנק בראש הענפים שהוא רוצה לדאוג להם את הסטעים לטיניהם, פרדסנות, סטעים נסירים, כרמים. הבנק מספל בתכנית לא קטנה, בערך של מיליון לירות, ורוצה לבצע לאן דוקא בתקופת התקציב הסוטמס. כי אם בתקופת התקציב לסחצית הסניה של 1952, נסיעות אביב ונסיעות סתיו. בסנה זו יעמוד בראש הענפים ענף-הסטעים, ואחר-כך יבואו כל יתר ענפי הסק.

אין זה קל בתקופה זו לעבוד לפי מטרות, לאחר שהוסבר לכם כאן מהו הדוחק באשראי, וקשה לחשוב שהמסק יוציא את הכסף בדיוק למטרה שנקבעה לו. אולם אנו אוחזים בכל סיני אמצעים כדי ל לעטות זאת. אנו סוסרים את הכסף לאו דוקא בסמן חתימת החוזה, אלא בסידת ההתקדמות בעבודה. אם ספק מקבל הלוואה לסכנה, בתחילה ניתן לו 50% ואחר-כך טוב 50%. הוא הדין כסותלים סתילס, אנו נותנים הלוואה לסתילת הסתילים, ולספק הסתילים, אנו ססתדלים לקיים כל סיני צורות של ביקורת, יש לנו סנגנון קטן של ספקחים חקלאיים, ואנו ססתדלים לחנך את המסק שיעבוד לפי מטרות שנקבעו לו. אינני יכול עדיין לסכם את התוצאות אבל יש לי הרוסם שבתטעים אחרז זהו הפצב, אינני בטוח אם זה יהיה גם להבא, אבל אנו חושבים שאם הבנק לא יוכל לעבוד לפי מטרות חקלאיות, אין לו זכות קיום. בזה הוא צריך להיות נבדל סיתר הבנקים. הבנק פועל לפי טיטה עצמית סקבע לעצמו. הוא פועל בתקופה של 8 - 7 - 5 שנים בהלוואות לפי ענפים סונים. בנקים אחרים בעולם נוהגים לתת הלוואות מזמן קצול של 6 חדשים עד 60 שנה. בנקים אגרריים אינם נותנים הלוואות לסיכון ואינם מסגנים הון חוזר, כי לזה יטנם בנקים ססחריים. בנקים אגרריים נותנים הלוואות לפיתוח, להרחבת הייצור, להסקאה.

מדוע אני עומד על נקודה זו? אנו רוצים לקבוע טיטה - אבל זה קשה בתקופה אינפלציונית - לסמך זמן, כי אנו סקווים שיבוא זמן שיהיה יציבות המטבע, אם כי קשה לקבוע את התאריך, אבל זה יבוא בעוד מספרים סבים, אנו צריכים לקבוע לנו טיטה מה עדיף, להעביר את הלירה האינפלציונית, את החוב סקבלנו בתקופת אינפלציה ולסלם בזמן שהלירה תהיה יותר יקרה, או ההיפוך. לא קבענו בדיוק את הזמנים, לעת עתה הלווה רוצה להקל על עצמו ודוחה את התסלומים לסנים הבאות. אנו רוצים לערוך מחקר - אנו רוצים להיות העיזמים אם כי זה טייך לסוסדות מסטלתיים - מה הטיטה היעילה בהסוואה עם ארצות אחרות. אנו רוצים לחקור יותר טוב את סצב הסיסון והאשראי של המסקים, ולדעת מהו מצבה הכספית של החקלאות.

אנו עומדים לפני בקשות רבות מאד. בבנק הצעיר הזה, בן כמה החדשים, יש תיק של בקשות שהולך וצולומסעה לסעה ועכשיו עולה על 6 מיליון לירות, מחוץ לבקשות שהועברו למסרד הפיתוח והחקלאות. אנו סתאמים את הפעולה עם מסרד החקלאות, הוא נותן למטרות סטויטות, ואנו למטרות אחרות. הדיטה רבה גם להסקעות וגם להון חוזר, ויש גם לחץ על הבנק סיתחיל לפעול באשראי לזמנים קצרים. אני אומר, שאין לנו בטיט מדעי לידיעת המצב.

אין ספק שהסנה גדל האשראי, אבל החקלאי סוען שהכסף אינו מספיק לו בכדי לכלכל את מסקו. מדוע? לי קט ססכנים

מא/מד

ח. הלפרין:

חלקי, של 139 מסקים קיבוציים שהיה לי קל לערוך אותם, כי להם ישנם מאזנים מאושרים של ברית הפיקוח שהם פחות או יותר מדויקים. לפי סכום זה אני רואה, שהמסקים האלה הטקיעו באוקטובר, 1950, - אוקטובר, 1951 16 מיליון לירות הטקעה חדשה, פה איננה ההתייחסות החדשה, כי בכלל עדיין איננו מטפלים בה. המקורות לאשראי זה הם: 6 מיליון ל"י אשראי לזמן ארוך, 5 מיליון ל"י אשראי מיוחד לבצורת, 3,5 מיליון ל"י מסקורות עצמאיים טובים ו- 5,5 מיליון ל"י מתוך ההון החוזר שלהם ועל-ידי הגדלת החובות. כלומר: 5,5 מיליון ל"י הם המכריעים ביותר. הם קיבלו הטבה מיליון ל"י נוסף, אבל לזמן קצר. הם הקטינו את ההון החוזר שלהם על-ידי כך שהלכו להטקיע (ס. חזני: כמה מתוך זה הטקעות יצרניות?) אינני יודע ברגע זה. המחזור הכספי באותם המסקים היה 30 מיליון ל"י. אני חושב שההון החוזר הדרוש בטביל לכלל מסק כזה הוא בערך 40 מיליון ל"י. כלומר: 12 מיליון לירות היה צריך לקבל כדי לקיים את המחזור של 30 מיליון לירות. אם להוסיף עצמים אחרים, זה הולך וגדל מסכום של 8 - 6 מיליון לירות שחסרו הטבה להון החוזר למרות ההגדלה, לטכום גדול יותר, כי ישנם חובות לסוכנות היהודית, לתנובה, למטביר, ואני חושב כי סכום זה מסתכם ב- 2 מיליון ל"י בערך. ל- 139 מסקים אלה, בכדי לסמן את המחזור בלבד, חסר 2 - 1,5 מיליון לירות. אינני יודע אם אפשר לעשות פה הכפלה פשוטה, אבל מתוך הערכה, המחזור במסך במסקים הוא כל-כך חריף שנתגלו כמה תופעות חולניות: אחת מהן, שהמסקים המציאו לעצמם שיטה מסוימת של הוצאת שטרות צ'אקיסים; תופעה שניה, שהחקלאים מסלמים רבית קצוזה. אני יודע מקרים של 29% לגליים. והחשבון הוא פשוט מאוד: בנקים מסוימים מלווים ברבית ומקבלים את ה- 9% הלגליים, ואחר-כך מקבלים קומיסיון בעד 3 חדשים 5%, יוצא איפוא שהם מסלמים 29%. אמרתי למפקח על הבנקים, כי יש לערוך חקירה בענין זה, אבל עובדה זו מראה שיש רעב לכסף בחקלאות.

אני חושב שההצעות שהוטעו כאן הן הצעות טובות שאפשר להגטימן. לי נדמה שמלבד העברת אחוז מסוים ממטרה אחת למטרה שניה מתוך ליקוידיות, ברור שזה היה מספר את המצב, אבל אני רואה עוד שתי צורות: א. להגדיל את הון הבנק לחקלאות, כי הלחץ עליו גדול מאוד. היות והבנקים המסחריים אינם רוצים לתת הלוואות לחקלאות. כלומר: המטלה צריכה לחפש אפשרות לספק את הדרישות של המסק המרחיב את הייצור. אני רוצה להדגיש, שהייצור גדל גם בשנת הבצורת בקצה-מידה ניכר, בגידולי שדה היתה בצורת וההסבסום 30%, אבל בענפים אינטנסיביים שאינם תלויים בגשם היתה עליה גדולה של 18% בחלב בקר, 22% בחלב צאן, דגים - 21%, ביצים - 73%. פירוש הדבר גידול ניכר, וזה מצדיק את הצורך לכסף נוסף.

האמצעי הנוסף הוא הגדלת הכוחות של הבנק הספיציפי, שצריך להטקיע בעיקר בהטקעות של המסק בענפים מתרחבים וגדלים, ואולי לטפח גם במטהו את מצב ההון החוזר.

היו"ר ס. בנטוב: האם אתם מעוניינים לפתוח מחלקה לאשראי לזמן קצר?

ח. הלפרין: המסק מעוניין בזה. אפשר לעשות זאת, אבל אינני רואה בזה את העיקר.

האמצעי הטלטי הוא מחירי התוצרת לחקלאות, מחירים מתאימים יכולים להקל במידה רבה על מצב האשראי.

היו"ר ס. בנטוב: עכשיו נעבור לשאלות, ואני מבקש שהחברים ישאלו שאלות עובדתיות בלבד, כי אחר-כך נעבור להערות ולוויכוח.

ברצוני לשאול 3 שאלות:

(א) שר האוצר הזכיר את סכום האשראי שניתן לגופים ציבוריים מאותם סכומים המסורים לליקוידיות. ברצוני לדעת מה

נקרא גופים צבוריים, והאם הלוואות הללו ניתנות ללא אישור רשמי?

ב. לפי המספרים שמענו מתברר שהפרט בין הליקווידיום הרשמי ובין הליקווידיום המעסי הוא בערך 40 מליון ל"י. הייתי רוצה לדעת כיצד חולקו סכומים אלה.

ג. מסכום זה של 150 מליון לירות, אני מבין שלתעסיה וחקלאות יחד ניתנו 32 מליון לירות, ש הם בערך 20 אחוז. ברצוני לשאול: האם אין זה טראגי שלא יותר מ-20 אחוז בסך הכל ניתנו לענפים יצרניים במסגרת אחרת?

א. כהן: א. האם זה נכון שטיבה אחת למדיניות הנפטרת של ההסקעות של המסק החקלאי נעוצה בזה, שהובטחו הלוואות מסקורות שונים למטרות מטוימות, אבל כאשר הגיעו להשלמת המטרה, הסכומים לא הספיקו?

ב. קיימת אלה של ההון החוזר לייצור בעונה זו. עד כמה שמענו שמסלחת של המרכז החקלאי. מה חוסב לעשות באופן יעיל כדי לאפשר שבייצור המעסי לא יהיה וקום בגלל קרדיט?

ג. האם הפיקוח על בנקים מייבנו כולל את הבנקים, סוכנות אטראי לכל צורותיהם?

ד. סכום מטרי המקרקעים הטופיע בטבלא של מחלקת האוצר בכל שבוע כולל את מטרי המקרקעים שהוצאו ואלה הנמצאים בבנקים, או שיטנם מטרי מקרקעים מחוץ לזה?

ה. האם במצב הנוכחי של חוסר כסף ההולך וגדל, אין דרך להצאת הרבית לפקדונות קבע, כדי לסגור פקדונות של הצבור?

ו. מה הערכת האוצר לגבי גידול המחזור שחל בזמן האחרון, והמבור חושב שזוהי הפסמה חדשה; האם ספרוזאקצונה מיד לקנייה בשוק, או ישנם אנשים שממרים אותו בבית?

ז. שר האוצר נתן מספרים על הצדול המוחלט של האטראי לטרות מה שאוסרים בצבור שהאטראי צומצם. האם אפשר לקבל מושג על הגידול המוחלט הזה וההבדל בינו לבין הצרכים?

מ. חזני: א) בכמה עלה סכום פקדונות הבנקים במסך הטנה בהשוואה לגדול הכללי שבמחזור?

ב) ביחס לקדנות ביטוח שונות, פועלי בנין, חקלאים, שלפי ההסכם הקיים רטאי כל פועל להיכנסת לכל קופות-מילווה, ואם יש לו סכום של 50 לירות הוא רטאי לקבל הלוואה בסכום של 250 ל"י. שמעת שכל הפועלים משתמשים בזכות זו. האם ישנו איזה פיקוח לאמון מטרה מוצא סכום זה.

ג) מה חושבת הממשלה לעשות בתנאי האינפלציה הקיימת כדי להפנות חלק של הכסף המסתובב ברחוב לאטראי?

י. ספיר: 1) מהו האטראי שהממשלה מספקת באופן יטיר לצבורות השונים מחוץ ל-20 מליון בנמצאים בתוך המחזור?

2) לפי איזה טויים מתחלקים הפקדונות בסך 203 מליון לאי | פקדונות גדולים, בינוניים או קטנים?

סא/אש

(3) האם סחוף לפקדונות שהם צורה מסויימת למקורו של אסראי, האם ישנן צורות אחרות של כספים שנמצאים בצורה זו או אחרת, שיכולים לשמש מקור לאסראי, ואינם מסתקפים בסכום המופיע בפקדונות?

(4) מה הם סוגי האסראי של אותם 150 טיליון לירות מבחינת הזמנים לא רק מבחינת המקצוע והענף?

(5) ישנו כבר נסיון מסויימ של הגבלה, באיזו מידה זה השפיע, ועל איזה ענפים?

(6) בקשר עם המטרה הנוספת להגבלת האסראי בהטפעת אינפלציה, ברצוני לשאול כמה שאלות אפיקורסיות:

(א) האם במצב זה של האינפלציה מצד אחד, ובמצב של חטאים שנעשו בעבר על ידי רבים מענפי המס, שהסקיעו הרבה כספים בהסקעת יסוד סתוך חיטובים מסויימים, ועכשיו מתבטא הרעב שלהם בכל מיני צורות ובעיקר בהון חוזר - האם במצב האינפלציה הנוכחית, הפסקת האסראי, הגבלת האסראי אינה יכולה להיות מסוכנת?

(ב) האם אפשר להשפיע על האינפלציה על ידי הגבלת האסראי בשעה שהגורמים האמתיים לאינפלציה אינם מתקנים?

(7) האם לאור הבעיה של האסראי במחזור, שהופכת להיות חריפה כיום, האם אי אפשר לכוון את ספיגת הכסף למטרות אסראי על מחזור באופן יסיר, כי אל פי רוב הכספים הנספגים לצנורות הציבוריים או המסלתיים מופנים בעיקר להסקעות יסוד.

(8) האם במצב הרעב שלנו כיום בעמחים מסויימים לא הגיעה השעה להקפאה של הסקעות יסוד והגדלת מכשירי הייצור הקיימים?

ד. ליבטיץ:

(1) נמסר לנו על הגדלת האסראי בטנה החולפת בכמה שטחים, תעסיה, חקלאות, בנין ועבודות ציבוריות, ברצוני לשאול: האם הגדלה זו נעשית כתוצאה מהרחבת האסראי כולו, או על חשבון צמצום האסראי לשטחים אחרים, ואם ההנחה השניה נכונה - מהם השטחים שצוטצמו כדי לאפשר את ההרחבה הזאת?

ש. פרלסטין:

אנו דונים בשאלה אם חל צמצום באסראי לפי דברי שר האוצר גדל האסראי, אבל נשאלת השאלה - האם גידול זה איננו כתוצאה מהעלאת המחירים בארץ באופן כללי?

ס. וילנר:

(1) האם אפשר לדעת את סכום החובות של המסקים החקלאיים על כל צורותיהם, ומה סכום החובות לבנקים זרים ולבנקים מקומיים?

(2) האם אין המסמלה חוטבת שיט צורך להוריד את הריבית המותרת באופן דעסי ס-9 אחוז, לאחוז נמוך יותר?

(3) האם אין המסמלה חוטבת לנכון, בכדי לעודד את הייצור החקלאי, לצציע חוק בדבר טורטוריום על החובות או על חלק מהחובות של המסקים החקלאיים?

מא/מ

4) האם אין מטרד המוצר חוטב להקציב
הלוואות סיווגיות לעידוד הייצור החקלאי הערבי, בעיקר של הפלחים
הזעירים, הלוואות לזמן ארוך וכריבית נמוכה יותר?

5) האם אין המטלה סבורה, שלטם עידוד
הייצור החקלאי ומניעת התפטרות השוק השחור בתוצרת החקלאית, לא יהיה
נכון לעודד את הקואופרציה בייצור החקלאי, על ידי אספקה סיווגית
לקואופרטיבים הלוואות וכו'?

6) האם המטלה חוטבת לנכון לתת
הלוואות ועזרה אחרת בתנאים נוחים סיווגיים לעולים החדשים גם
בהתייטבות הקואופרטיבית וגם בהתייטבות הפרטיבית?

מ. חזני:
בהמשך לשאלתי האחרונה, כיצד להפנות
חלק מהסחזור שנמצא ברחוב לאפיקי
אשראי וייצור, האם המטלה אינה סבירה לאלץ את מפעלי התעשייה
הגדולים, גם הפרטיים וגם השיתופיים במידה שהם מזדקקים לאשראי,
במקום לפנות לבנק לשם הלוואות, להוציא מניות בכורה או אגרות חוב
סתכנסנה דיבידנדה גדולה?

י. אורי:
שאלתי מתיחסת לבנק לחקלאות - כיצד
להבטיח, שבנק זה יהיה קודם לתפקידו כבנק
חקלאי בלבד?

מ. ספיס:
האם נתן הבנק לחקלאות אשראי לחקלאים
הערביים לשם פיתוח החקלאות הערבית?

אם יגישו החקלאים הערביים בקשות
לאשראי, מה הם התנאים שהם צריכים למלא אחריהם כדי לקבל אשראי זה?

ש. לביא:
מאז הוסכמו סוכבי הפקדונות בסך
203 מיליון ל"י?

האם הבנק לחקלאות נותן למסקים גם
הלוואות לתעשייה?

ד. הורוביץ:
הערה אחת לסדר. נ"ל כ-33 שאלות,
כמה מהן דורשות הסברה רחבה, וכל
השאלות יחד מצריכות תשובות שתימשכנה מינימום שעה וחצי. השעה היא
13.10, אינני חושב שנוכל לעשות זאת עכשיו. רשמתי לפני את כל השאלות,
ואני מציע שבישיבה הבאה אענה עליהן. אני מציע שכעת יענה מר הלפרין
על השאלות הקשורות לבנק לחקלאות.

פ. נפתלי:
ברצוני לענות רק על שאלה אחת, כדי
שלא תהיה אי-הבנה: אף אחד אינו חושב
ולא יחשוב על הענין של המורטוריום.

ח. הלפרין:
יזבני יודע לסייג שאלתו של מר
וילנר על סכום התרבות, אבל גם אם מדובר
לענות לא אוכל, כי החומר אינו בידו, אני מוכן להגיש זאת בכתב.

לשאלתו של חבר הכנסת אורי, כיצד להבטיח שהבנק החקלאי יהיה בנק חקלאי ולא בנק מסחרי נוסף, שאלה זו עמדה לפני הממשלה טרם שהקימה את הבנק. בנק זה הוקם בצורתו הנוכחית לא מפני שלבנד עיני הממשלה עמדה שאלת אשראי הסוחר וההון החוזר, לי זאת יכול לעשות גם בנק מסחרי רגיל, אלא מתוך כך שהיה חסר משהו בין הסוחר המיסב ובין הבנק המסחרי לתוספת פיתוח. פעם חשב על כך ד"ר רופין. הבנק הוקם לשם מטרה זו והולך באדיקות לקראתה. והרמיה היא, שגם מועצת הבנק מורכבת רק מחקלאים. אמרתי כמה שלבנק יש זכות קיום כתנאי אחד בלבד - אם יעבור לפי המטרות החקלאיות, אם לא - אין בו צורך. מתי הוא יוכל לסלוא זאת? - כשכל שיטת האשראי תהיה מתואמת; אם לחקלאים ינתן מהבנקים המסחריים אשראי לזמן קצר, אם הסוחר המיסב יסלוא את תפקידו - גם הבנק לחקלאות יסלוא את תפקידו.

לשאלתו של חבר הכנסת לביא, אם הבנק נתן הלוואות לתעשייה, לעת עתה, לא, כי יש קרן להלוואות תעשייה, ובנק זה מסמט למטרות חקלאיות בלבד. לא מן הנמנע שהוא יצטרף לתעשייה החקלאית, לפי טעה אין לו אמצעים בטביל זה, והוא אינו עושה זאת.

לשאלתו של חבר הכנסת קסיס, אם נאמנו הלוואות לחקלאים הערביים; ניתנו הלוואות מתקציב הפיתוח. בנק זה פועל מסני מקורות: גם מהון סבירות וגם מתקציב הפיתוח. היה מו"ס בין מסדי החקלאות ובין הבנק לחקלאות אם הוא מסכים לבצע הלוואות לערביים, והוא מסכים. אבל זה נתון בידי קרית מלורה שעסקה בזה גם לפני כן.

לשאלתו השניה של חבר הכנסת קסיס, אם תוגטנה בקטות, מה הם התנאים - התנאים הם אותם תנאים שנקבעים לחקלאים היהודים, כי הבנק לחקלאות אינו מדיל בין אכר לאכר, כל החקלאים שווים בעיניו.

היו"ר מ. בנטוב:
אני מודאג מכך שאחת משתי ועדות המטבה קבענו ניסחה להתאסף 3 פעמים ולא הצליחה, כי החברים לא הופיעו, ועל כן אינני רואה דרך אחרת אלא להחליף את חברי הועדה. אני מציע, שבמקום חברי הכנסת תבורי יכנס חבר הכנסת פלדמן, ובמקום חבר הכנסת וילנר, חבר הכנסת כהן.

מ. וילנר:
אני מוחה באופן פרינציפיוני. פעמי באתי והיטיבה לא התקיימה.

היו"ר מ. בנטוב:
אני מציע שחבר הכנסת כהן יכנס במקום חבר הכנסת ליבסיץ.

הצעה בתקבלה

היו"ר מ. בנטוב:
ועדת המטבה השניה צריכה להביא בפנינו את החוק להשבת הייצור החקלאי (בעלי חיים) שסיימה את הדיון בו. אני מציע שבמסגרת כל הסעיפים וההסתייגות, ואם מישהו ירצה להוסיף הסתייגות, יוכל לעשות זאת.

מ. חזני:
החוק הזה נוגע להשבת הייצור החקלאי. כוונתו לדאוג להשבת בעלי חיים, פירושו של דבר - השבת תוצרתם. בחוק היה כתוב "בעלי חיים" ואנו הוספנו את המלה "צאצאי".

נדפסו שתי הערות בפרוטוקול: אחת של חבר הכנסת ספיר, שאותו הדם שפועל מטעם משרד החקלאות ביחס למתן רשיון להסמיד פור, יהיה רשמי לעשות זאת גם לצורך חוק זה,

הערה: שניה היא שלי, שבמידה שהעניינים יהיו
נוגעים לדיוני ישראל, יזמינו לצורך טעיף זה גם את מט כח הרבנות הראשית.
מלבד זה לא היו הסתייגויות.

אני מציע לקבל את החוק.

היו"ר מ. בנטוב:

החוק להסגרת הייצור החקלאי (בעלי חיים) - נתקבל.

היו"ר מ. בנטוב: ביחס לישיבה הבאה, משרד החקלאות בקט שנערוך
דיון דחוף בענין "כרמל בוסתאן", ועל כן
ניאלץ לקיים שתי ישיבות בשבוע הבא. אני מציע שביום שלישי בודן בבעיה
"כרמל בוסתאן" וביום חמישי, בתל-אביב, נסייה את הדיון בשאלת האשראי.

ההצעה נתקבלה

הישיבה ננעלה בשעה 13.30